

Broedvogels van de terreinen van Staatsbosbeheer op Ameland in 2024

Jelle Postma

Sovon-rapport 2025/27

Broedvogels van de terreinen van Staatsbosbeheer op Ameland in 2024

Jelle Postma

Sovon-rapport 2025/27
Dit rapport is samengesteld
in opdracht van Staatsbosbeheer

Colofon

© Sovon Vogelonderzoek Nederland 2025

Dit rapport is samengesteld in opdracht van Staatsbosbeheer

Wijze van citeren: Postma J. 2025. Broedvogels van de terreinen van Staatsbosbeheer op Ameland in 2024. Sovon-rapport 2025/27. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Foto's: Jelle Postma

ISSN-nummer: 2212 5027

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Toernooiveld 1

6525 ED Nijmegen

e-mail: info@sovon.nl

website: www.sovon.nl

Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt d.m.v. druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Sovon en/of opdrachtgever.

Inhoud

Samenvatting	6
1. Inleiding	7
2. Beschrijving van het gebied	8
3. Werkwijze	10
3.1. Methode & veldwerk	10
3.2. Interpretatie en verwerking van de gegevens	10
3.3. Weers- en andere omstandigheden	11
3.4. Afwijkingen/foutendiscussie	12
4. Resultaten	13
4.1. SNL-beheertypen	15
4.2. Vergelijking met eerdere karteringen	15
4.3. Soortbesprekingen	19
5. Evaluatie	22
6. Literatuur	24
Bijlage 1. Verspreidingskaarten	25

Samenvatting

In 2024 zijn in opdracht van Staatsbosbeheer de beheerde terreinen op Ameland (807 ha) gekarteerd op broedvogels.

In het hele gebied zijn vijf integrale bezoeken gebracht die meest voor of rond zonsopgang aanvingen. Behalve voor Nachtzwaluw, waar een speciale ronde voor werd gebracht, zijn er geen expliciete nachtbezoeken voor andere soorten gebracht. Binnen het professioneel gekarteerde deel (circa 791 hectare) is 175 uur en 56 minuten gespendeerd aan veldwerk (13,3 minuten/ha). Hierbuiten zijn twee BMP-proefvlakken geïnventariseerd door een vrijwilliger.

In totaal zijn in het geïnventariseerde gebied 94 soorten vastgesteld als broedvogel, waarvan er 83 integraal

werden gekarteerd (tabel 3). De zeer algemene soorten Winterkoning, Roodborst, Merel, Tjiftjaf, Fitis, Koolmees, Pimpelmees en Vink waren aanwezig als broedvogel maar zijn niet integraal geteld. Voor de soorten Waterral, Houtsnip en Ransuil geldt dat er geen specifieke bezoeken zijn gebracht, alleen toevallige waarnemingen zijn meegenomen.

Van de aangetroffen soorten staan er 22 op de Rode Lijst van bedreigde en kwetsbare soorten: Zomertaling, Slobeend, Wintertaling, Koekoek, Roodhalsfuut, Wulp, Grutto, Tureluur, Roerdomp, Ransuil, Grauwe Klauwier, Raaf, Zwarte Mees, Veldleeuwerik, Spotvogel, Grote Lijster, Grauwe Vliegenvanger, Nachtegaal, Tapuit, Gele Kwikstaart, Graspieper en Kneu.

Eerste ronde van het inventarisatiewerk in Lange Duinen, 31 maart 2024, Jelle Postma.

1. Inleiding

In 2024 zijn in opdracht van Staatsbosbeheer de beheerde terreinen op Ameland (807 ha) gekarteerd op broedvogels. De inventarisatie vond plaats in het kader van het Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL), waarin onder andere het monitoren van broedvogels in een zesjarige cyclus wordt vereist en waarvan de resultaten worden gerapporteerd aan de betreffende provincie. Deze inventarisatie viel samen met een kartering in de gebieden van Staatsbosbeheer op Vlieland en Terschelling, en daarnaast een integrale broedvogelkartering van karakteristieke broedvogels in de gehele internationale Waddenzee. Eerdere dergelijke integrale karteringen vonden plaats in 1991, 1996, 2001, 2006, 2012 en 2018 waarbij het hele Waddengebied tussen Den Helder en Esbjerg in Denemarken is geïnventariseerd. Een groot deel van het veldwerk werd uitgevoerd door Jelle Postma, werkzaam voor Sovon Vogelonderzoek.

Dank gaat uit naar alle betrokkenen. Rik Huiskes en Robert Pater waren contactpersoon bij Staatsbosbeheer. Folkert Smit inventariseerde als vrijwilliger twee BMP-telgebieden bij de Pietje Miedeweg. Ricus Engelmoer, Justin Jansen en Johan Krol leverden aanvullende informatie over het voorkomen van roofvogels en zeldzame broedvogels.

Sovon-collega's Bas Hissel, Lara Marx en Willem van Manen droegen bij aan de totstandkoming van dit rapport. Rik Huiskes en Robert Pater van Staatsbosbeheer, en Sjouke Scholten van Sovon voorzagen het concept van commentaar. In dit rapport worden de soorten gepresenteerd volgens de systematiek van het International Ornithological Committee (IOC).

Op de Môchdijk vindt begrazing met de Landgeit plaats, op de achtergrond zijn de Noordkeeg en het Kwekerijbos te zien, 2 april 2024, Jelle Postma.

2. Beschrijving van het gebied

Het waddeneiland Ameland (zie figuur 1) is gelegen in de provincie Friesland tussen de buureilanden Terschelling en Schiermonnikoog. De afstand tot het Friese vasteland is ongeveer acht kilometer. De terreinen van Staatsbosbeheer strekken zich uit vanaf het westelijk gelegen Hollumerbos tot het Oostbosje iets voorbij Buren in het oosten van het eiland. Het totale geïnventariseerde onderzoeksgebied heeft een oppervlakte van 807 hectare en kan onderverdeeld worden in bossen, duinlandschappen en grasland.

Bossen

De op Ameland aanwezige (en geïnventariseerde) bossen zijn het Hollumerbos, Ballumberbos, Kwekerijbos, Nesserbos, Vleijen, Grauwe Duun bosje en Oostbos. De oudste vier bossen, Hollumerbos, Kwekerijbos, Nesserbos en Oostbos, zijn grotendeels tussen 1900 en 1940 aangeplant, met uitsluitend naaldbomen (Corsicaanse of Oostenrijkse Den). Het Ballumberbos (bij Roosduinen) dateert van 1960. Hier is zowel naaldbout als loofhout geplant en rond die tijd is ook loofhout bijgeplant in de oudere bossen. Het tussen Nes en Buren gelegen recreatiebos Vleijen is recentelijker aangelegd. Hier werden eind jaren '80 de eerste bomen geplant, waarbij het aandeel loofhout ongeveer het dubbele bedraagt van het aandeel naaldbout.

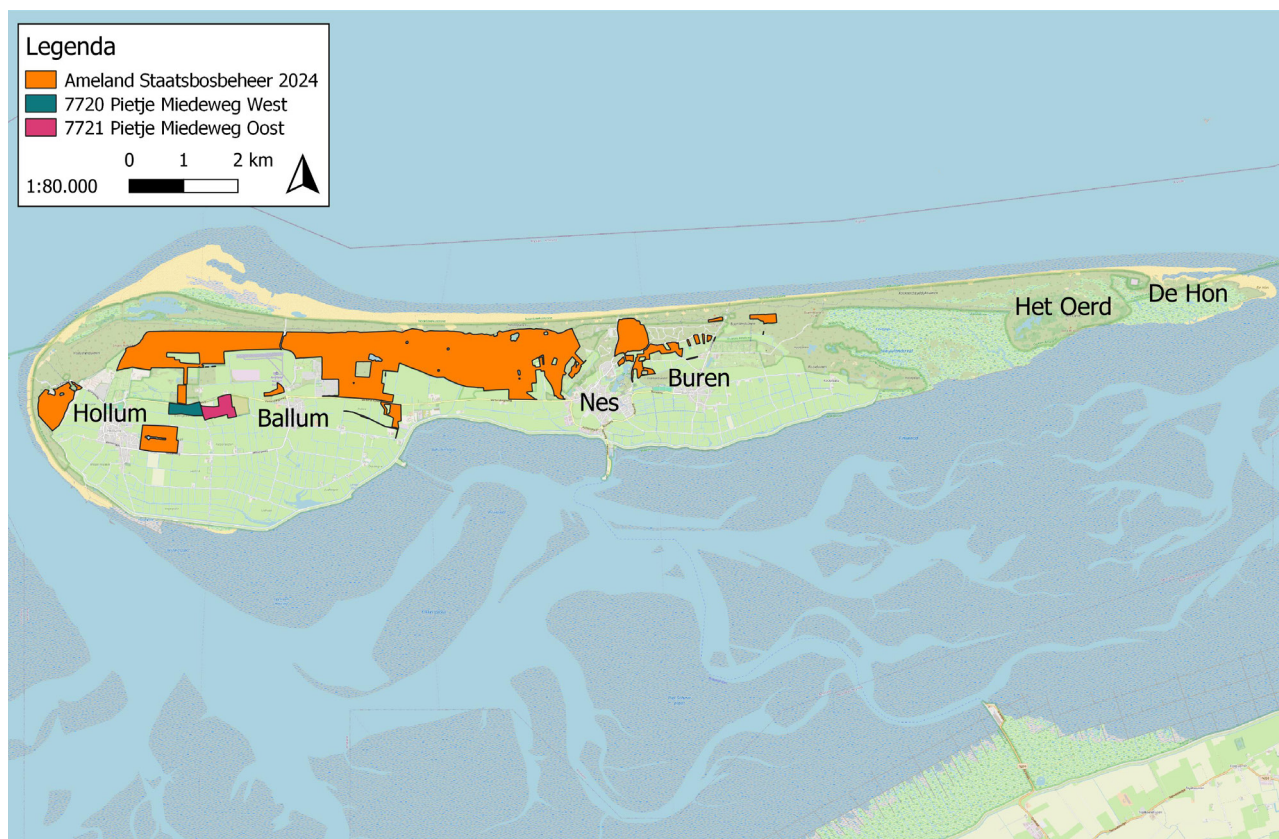
Open duinen, natte duinvalleien/moeras en duinheide

Binnen de duinen zijn een aantal typen duinlandschappen te onderscheiden. De westelijke helft van de Zwanewaterduinen en zuidelijke delen van de Ballumerduinen en Lange Duinen-Zuid behoren tot de oudste duinen en bestaan grotendeels uit droge duinen en duingraslanden. Duinen met struwelen zijn vooral aan de noordrand van de Ballumerduinen te vinden en aan de zuidrand van het Hagedoornveld.

Natte duinvalleien met moeras en plassen zijn te vinden in het noordelijke deel van Lange Duinen-Zuid en in het noordelijk deel van het Hagedoornveld. Tot de duinheideterreinen behoren de Jan Roepesheide, de meeste open delen van Roosduinen en sommige plekken van de Ballumerduinen en Lange Duinen-Zuid.

Grasland

Ingeklemd tussen Hollum, Ballum en de verbindingsweg liggen de Hollumer Mieden, welke voornamelijk bestaat uit grasland, heide en houtwallen. De BMP-proefvlakken Pietje Miedeweg West en Pietje Miedeweg Oost zijn hier aanwezig. Tussen het vliegveld van Ballum en de Jan Roepesheide ligt Groot Slegt, een klein voormalig grasland welke tegenwoordig bestaat uit nat grasland en plas. Vlak ten westen van het Kwekerijbos bij Nes ligt de Noordkeeg welke voornamelijk uit een brede slenk en (nat) grasland bestaat, met aangrenzend droge duinen aan de noordkant.

Figuur 1. Overzicht van het gekarteerde gebied.

In het gebied zijn verschillende SNL-beheertypen van toepassing. Tabel 1 en figuur 4 geven een overzicht van de oppervlakte en ligging van de aanwezige beheertypen in het onderzoeksgebied.

Binnen de Staatsbosbeheer terreinen zijn er in recente jaren een aantal belangrijke beheersmaatregelen uitgevoerd. Zo zijn er aanpassingen geweest in het begrazingsregime en op een aantal locaties plagwerkzaamheden uitgevoerd. Een ingrijpende landschappelijke wijziging betrof het verplaatsen van het fietspad in de Zwanewaterduinen/Hagedoornveld in (eind) 2020. Gelijktijdig zijn in het kader van de ‘Programmatische Aanpak Stikstof’ drie kerven en een stuifkuil in de duinen gemaakt.

In het kader van een proefproject van de Provincie Friesland en de lokale WBE zijn in 2024 in twee specifieke gebieden (oostelijk deel Lange Duinen/vliegveld en Hagedoornveld/Noordkeeg/polder) legsels van Grauwe Gans behandeld en tot begin maart zijn ook koppels geschoten. Daarnaast zijn er twee controlegebieden (westelijk deel Lange Duinen/Jan Roepesheide/golfterrein en Kooiduinen/polder) waarmee de uitkomsten qua beheer worden vergeleken. In de loop van het seizoen zijn tellingen verricht van families en zijn ganzen gekleurringd. Het project vond gelijktijdig plaats op Terschelling.

Tabel 1. Overzicht van SNL-beheertypen met de oppervlakte binnen de terreinen van Staatsbosbeheer op Ameland.

Natuurbeheertype	Opp (ha)
N04.02 Zoete plas	0,49
N05.04 Dynamisch moeras	84,78
N06.04 Vochtige heide	0,02
N08.02 Open duin	328,90
N08.03 Vochtige duinvallei	23,18
N08.04 Duinheide	84,20
N09.01 Schor en kwelder	1,25
N10.01 Nat schraalland	42,27
N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland	15,71
N13.01 Vochtig weidevogelgrasland	32,17
N15.01 Duinbos	190,30
N16.03 Droog bos met productie	0,35
Overig	3,40
Totaal	807,02

Vanaf de Ballumerblinkert is te zien dat het fietspad in de Zwanewaterduinen/Hagedoornveld is verplaatst (2020) en dat er kerven in de duinen zijn gemaakt, 2 april 2024, Jelle Postma.

3. Werkwijze

3.1. Methode & veldwerk

Bij het uitvoeren van het broedvogelonderzoek is de SNL-karteringsmethode toegepast (van Manen 2024), gebaseerd op de door Sovon ontwikkelde Broedvogel Monitoring Project-methode (Vergeer *et al.* 2023). Hierbij zijn de meeste aanwezige soorten gekarteerd, met uitzondering van de acht meest algemene: Winterkoning, Merel, Roodborst, Tjiftjaf, Fitis, Koolmees, Pimpelmees en Vink. Binnen de twee BMP-proefvlakken bij de Pietje Miedeweg zijn alle soorten geteld door Folkert Smit.

De werkwijze was gericht op het registreren van zang, balts en overige waarnemingen, waarbij veel aandacht uitging naar uitsluitende (gelijktijdige) waarnemingen. Bij roofvogels zijn nesten gezocht als de terreingesteldheid dit toeliet.

In het hele gebied zijn vijf integrale bezoeken gebracht (tabel 2) die meest voor of rond zonsopgang aanvingen. Er waren geregeld periodes met regen waardoor soms later op de ochtend gestart kon worden. Behalve voor Nachtzwaluw, waar een speciale ronde voor werd gebracht, zijn er geen expliciete nachtbezoeken voor andere soorten gebracht. Toevallige waarnemingen zijn volgens afspraak wel in de soortenlijsten opgenomen. Er is binnen het professioneel gekarteerde deel (circa 791 ha) in totaal 175 uur en 56 minuten gespenseerd aan veldwerk, wat neerkomt op een

onderzoekintensiteit van 13,3 minuten/ha. Waar mogelijk werd gefietst tijdens het veldwerk en waar dat niet kon, gelopen.

De kolonies van Zilvermeeuw en Kleine Mantelmeeuw in de Zwanewaterduinen werden geteld door eerst de verhouding tussen beide soorten te bepalen, daarna door middel van een opvliegtelling het aantal individuen te schatten, waarna dit aantal werd gedeeld door 1,5. Met gebruik van de verhouding tussen beide soorten werd vervolgens het aantal broedparen bepaald.

3.2. Interpretatie en verwerking van de gegevens

In het veld zijn de waarnemingen ingevoerd op een tablet in de app Avimap, waarbij voor iedere waarneming soort, locatie, tijdstip en broedcode zijn vastgelegd, inclusief de door de waarnemer afgelegde route. Na afloop zijn de data doorgestuurd naar de server van Sovon. De waarnemingen zijn automatisch geclusterd, waarbij binnen het professioneel gekarteerde deel gebruik is gemaakt van criteria die licht afwijken van de standaard BMP-criteria, vanwege het kleinere aantal bezoeken (van Manen 2024). Binnen de BMP-proefvlakken werd geclusterd volgens de criteria uit Vergeer *et al.* 2023. Automatisch clusteren gaat in veel gevallen goed, maar resultaten moeten goed worden gecontroleerd, vooral vanwege fouten of slordigheden bij invoer in het veld. De database is zorgvuldig

Tabel 2. Bezoektijden aan het gekarteerde gebied in 2024.

Datum	Ronde	Begintijd	Eindtijd
30-3	1	6:04	10:59
31-3	1	7:01	13:39
1-4	1	6:57	8:31
1-4	1	9:15	11:18
2-4	1	6:43	15:19
5-4	1	7:38	12:18
18-4	1	13:12	14:38
29-4	2	6:07	8:44
29-4	2	8:57	12:34
30-4	2	6:06	7:26
30-4	2	9:47	13:25
1-5	2	6:01	14:05
3-5	2	6:03	10:02
4-5	2	6:05	13:46
6-5	2	10:06	11:59
6-5	2	5:47	9:44
6-5	2	13:23	15:02
7-5	2	6:07	9:32
20-5	3	5:17	6:00
20-5	3	6:16	14:44
21-5	3	5:18	13:56
22-5	3	10:19	12:15
22-5	3	13:18	15:51

Datum	Ronde	Begintijd	Eindtijd
23-5	3	5:12	13:14
24-5	3	5:16	6:05
24-5	3	6:51	14:30
25-5	3	12:45	14:36
6-6	4	4:49	8:33
6-6	4	8:45	11:02
7-6	4	5:40	7:01
7-6	4	7:01	10:54
9-6	4	5:25	10:11
10-6	4	4:39	10:48
11-6	4	11:08	17:55
13-6	4	13:19	14:38
13-6	4	14:52	15:54
14-6	4	5:24	13:44
22-6	nacht	23:19	23:57
24-6	5	6:15	11:45
25-6	5	6:04	10:10
25-6	nacht	22:39	0:30
26-6	5	7:30	11:26
27-6	5	4:59	9:14
27-6	5	9:50	11:25
28-6	5	9:04	11:30
29-6	nacht	3:01	4:16

gecontroleerd op onzuiverheden.

Plaatselijk zijn door de afwisseling tussen eigendommen van Staatsbosbeheer en derden territoria buiten de grenzen van het onderzoeksgebied gesitueerd. De uiteindelijke territoria zijn niet opgeteld bij de totalen maar wel zichtbaar op de soortkaarten (zie bijlage 1).

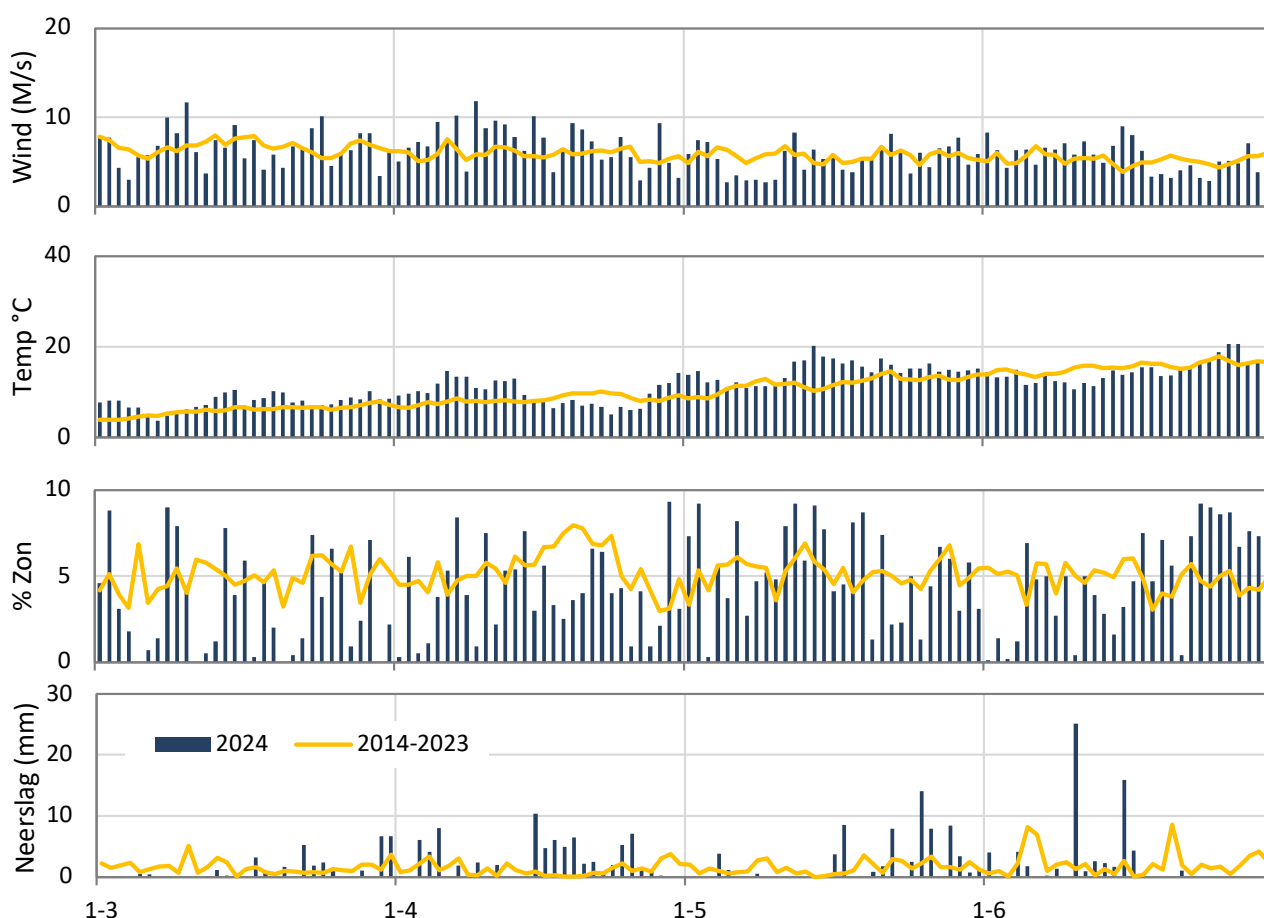
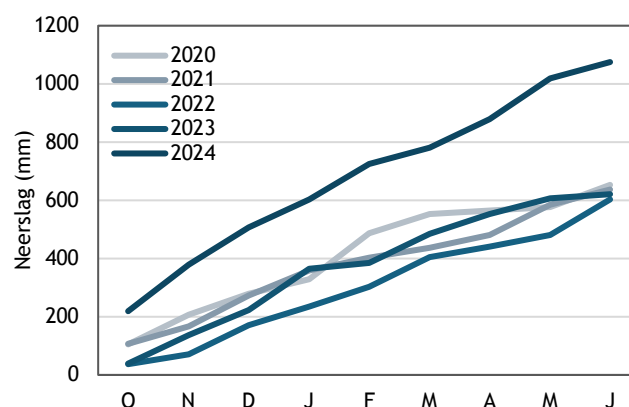
3.3. Weers- en andere omstandigheden

Het weer is van invloed op de vogelactiviteit en daardoor medebepalend voor de effectiviteit van het inventariseren. Slechte weersomstandigheden (regen, windkracht >4 Bft) kunnen leiden tot een lagere trefkans en op deze dagen is niet gekarteerd. In figuur 3 zijn de weersvariabelen per maand weergegeven in het broedseizoen 2024 aan de hand van gegevens van het dichtstbijzijnde KNMI station, locatie Hoorn – Terschelling.

De winter van 2024 was zeer zacht, nat en somber. Op enkele korte periodes in december en januari na, bleef de temperatuur boven nul. Het is daarom niet aannemelijk dat het winterweer in 2024 heeft geleid tot sterfte onder vorstgevoelige vogelsoorten. Het jaar 2024 onderscheidde zich vooral van de voorgaande

jaren door de vele neerslag. In figuur 2 staat de cumulatieve hoeveelheid per maand, te beginnen in oktober van het voorgaande jaar in 2020-2024. Daarbij is duidelijk dat de omstandigheden voorafgaande en tijdens het broedseizoen van 2024 niet alleen van meet af aan nat waren, maar dat ook bleven. Hogere waterstanden in natuurgebieden leidden tot andere mogelijkheden, en daardoor een andere mogelijke verspreiding van watervogels.

Figuur 2. Jaarlijkse cumulatieve neerslagsom per maand in de periode oktober-juni in De Bilt voorafgaand aan en tijdens het broedseizoen (Bron: KNMI).

Figuur 3. Gemiddelde windsnelheid, temperatuur, percentage zonneschijn en hoeveelheid neerslag per dag in 2024 en in de periode 2014-2023 in Hoorn, Terschelling. (Bron: KNMI).

Van de vogelgriep, die in 2023 serieuze invloed had op aantallen van sommige soorten broedvogels, was in 2024 niet zo veel meer te merken. Met name bij langlevende soorten met een trage reproductie, is het echter waarschijnlijk dat de stand in 2024 is beïnvloed door sterfte in eerdere jaren.

Op Ameland was sprake van extreem natte omstandigheden, met name merkbaar in de duinvalleien. Grote delen van het Hagedoornveld waren enkel bereikbaar met lieslaarzen, op de meeste andere plekken kon er bij natte plekken vanaf de randen worden geteld. Hierdoor was inventariseren in een aantal gebiedsdelen fysiek zwaar en nam meer tijd in beslag. De weersomstandigheden voor inventarisatie waren in 2024 ook bepaald niet gunstig. Met name in april regende en waaide het veel, waardoor er weinig dagen met optimale inventarisatie-omstandigheden overbleven (figuur 3). De relatief koude en natte periode in de loop van april kan er bovendien toe hebben geleid dat een deel van de broedvogels trek naar broedgebieden uitstelde en zangactiviteit gering was. Dit kan bij sommige soorten een drukkende invloed hebben gehad op de gevonden aantallen. In de overige maanden waren de weersomstandigheden, afgezien van een aantal dagen met neerslag en harde wind in mei en juni, redelijk gunstig voor inventarisatie.

3.4. Afwijkingen/foutendiscussie

De resultaten uit 2024 worden in dit rapport vergeleken met de eerdere integrale karteringen in de terreinen van Staatsbosbeheer. In 2001 (Klaassen 2002) en 2006 (Klaassen 2007) werd de kartering grotendeels uitgevoerd door Olaf Klaassen van Sovon. Over 2012 verscheen geen rapport, maar deze kartering werd net als in 2018 en 2024 grotendeels uitgevoerd door Jelle Postma. De gemiddelde tijdsinvestering komt binnen de door Sovon getelde terreindelen in alle jaren redelijk overeen (2001: 10,4 minuten per hectare; 2006: alleen van bossen bekend = 14,6 minuten per hectare; 2012: 10,6 minuten per hectare), 2018: 10,3 minuten per hectare). De geïnvesteerde tijd in 2024 ligt met 13,3 minuten per hectare hoger. Dit is grotendeels te wijten aan de natte terreinomstandigheden, met name in het Hagedoornveld en Lange Duinen was meer tijd nodig om gebiedsdekkend te inventariseren.

Omdat er tussen tellers altijd (kleine) verschillen kunnen ontstaan in aanpak en interpretatie in het veld is het voor de vergelijking tussen alle jaren positief dat voor het grootste deel van het areaal er slechts door twee verschillende tellers is geteld (Klaassen in 2001 en 2006, Postma in 2012, 2018 en 2024). Delen van de gebieden zijn in eerdere jaren wel door anderen geteld (o.a. De Meer en Noordkeeg door de vogelwacht, Lange Duinen en Hagedoornveld t/m 2012 door Staatsbosbeheermedewerker), wat mogelijk effect kan hebben op de vergelijking tussen de jaren. Mochten hier vermoedens over zijn dan wordt dan vermeld in de tekst.

Behalve voor Nachtzwaluw werden in 2024 geen specifieke bezoeken gebracht voor nachtactieve soorten als rallen, Houtsnip en uilen. In 2001, 2006 en 2012 werden wel nachtbezoeken gebracht, in 2018 geen. Nachtactieve soorten die werden aangetroffen zijn wel meegenomen in de inventarisatie in 2024, maar leveren geen compleet beeld op. In paragraaf 4.2 zijn, behalve Houtsnip, deze soorten wel meegenomen in de vergelijking tussen de jaren 2001, 2006, 2012, 2018 en 2024. Dit vanwege het schaarse voorkomen van een aantal soorten (Porseleinhoen), en omdat er bij soorten als Waterral wel een redelijk beeld kan worden verkregen gedurende vroege ochtendbezoeken.

4. Resultaten

In totaal werden in het geïnventariseerde gebied 94 soorten vastgesteld als (mogelijke) broedvogel of territoriumhouder, waarvan er 83 integraal zijn gekarteerd (tabel 3). De zeer algemene soorten Winterkoning, Roodborst, Merel, Tjiftjaf, Fitis, Koolmees, Pimpelmees en Vink waren aanwezig als broedvogel maar zijn

niet geteld (behalve in de BMP-proefvlakken Pietje Miedeweg west en oost). Voor de soorten Waterral, Houtsnip en Ransuil geldt dat er geen specifieke bezoeken zijn gebracht, alleen toevallige waarnemingen zijn meegenomen. De opgegeven aantallen territoria van deze soorten in tabel 3 zijn daarom niet compleet.

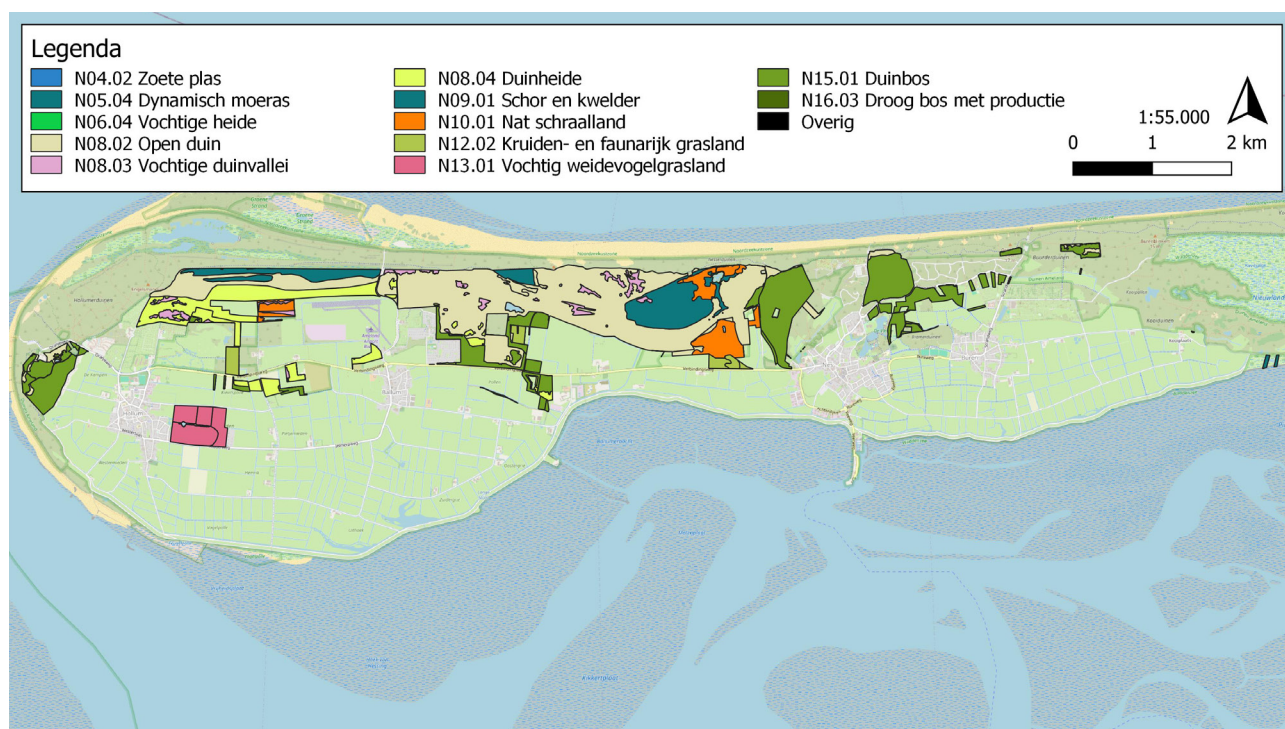
Tabel 3. Broedvogels in het gekarteerde gebied in 2024. De Rode lijststatus (van Kleunen et al. 2017) is opgenomen in de kolom RL. (EB = Ernstig bedreigd, BE = Bedreigd, KW=Kwetsbaar, GE=Gevoelig). De aantallen van Waterral, Houtsnip en Ransuil zijn niet compleet.

Soort	N	N/100ha	RL
Grauwe Gans	755	93,6	
Nijlgans	12	1,5	
Bergeend	100	12,4	
Zomertaling	5	0,6	BE
Slobeend	57	7,1	KW
Krakeend	45	5,6	
Wilde Eend	109	13,5	
Soepeend	6	0,7	
Wintertaling	2	0,3	KW
Kuifeend	8	1,0	
Eider	43	5,3	
Fazant	17	2,1	
Koekoek	8	1,0	KW
Holenduif	44	5,5	
Houtduif	66	8,2	
Waterral	5	0,6	
Waterhoen	18	2,2	
Meerkoet	37	4,6	
Dodaars	9	1,1	
Roodhalsfuut	1	0,1	GE
Fuut	2	0,3	
Scholekster	67	8,3	
Kluut	22	0,3	
Kievit	63	7,8	
Wulp	10	1,2	KW
Grutto	39	4,8	GE
Houtsnip	9	1,1	
Tureluur	42	5,2	GE
Kokmeeuw	3	0,4	
Stormmeeuw	35	1,0	
Zilvermeeuw	623	0,9	
Kleine Mantelmeeuw	711	0,9	
Lepelaar	13	1,6	
Roerdomp	1	0,1	KW
Sperwer	5	0,6	
Havik	2	0,3	
Bruine Kiekendief	12	1,5	
Buizerd	13	1,6	
Ransuil	2	0,3	KW
Grote Bonte Specht	18	2,2	
Grauwe Klauwier	1	0,1	BE
Gaai	6	0,7	
Ekster	8	1,0	

Soort	N	N/100ha	RL
Kauw	31	3,8	
Zwarte Kraai	21	2,6	
Raaf	1	0,1	GE
Zwarte Mees	2	0,3	GE
Baardman	1	0,1	
Boomleeuwerik	1	0,1	
Veldleeuwerik	35	4,3	GE
Oeverzwaluw	1	0,1	
Cetti's Zanger	1	0,1	
Staartmees	1	0,1	
Fluiter	6	0,7	
Grauwe Fitis	1	0,1	
Rietzanger	46	5,7	
Kleine Karekiet	28	3,5	
Bosrietzanger	2	0,3	
Spotvogel	33	4,1	GE
Sprinkhaanzanger	3	0,4	
Zwartkop	83	10,3	
Tuinfluiter	40	5,0	
Braamsluiper	42	5,2	
Grasmus	50	6,2	
Goudhaan	9	1,1	
Boomkruiper	20	2,5	
Zanglijster	33	4,1	
Grote Lijster	2	0,3	KW
Grauwe Vliegenvanger	26	3,2	GE
Blauwborst	49	6,1	
Nachtegaal	28	3,5	KW
Bonte Vliegenvanger	1	0,1	
Gekraagde Roodstaart	22	2,7	
Roodborsttapuit	19	2,4	
Tapuit	11	1,4	BE
Heggenmus	52	6,4	
Gele Kwikstaart	6	0,7	GE
Witte Kwikstaart	1	0,1	
Graspieper	80	9,9	GE
Boompieper	2	0,3	
Goudvink	4	0,5	
Groenling	38	4,7	
Kneu	39	4,8	GE
Kleine Barmisj	2	0,3	
Putter	25	3,1	
Rietgors	34	4,2	

Van de aangetroffen soorten staan er 22 op de Rode Lijst van bedreigde en kwetsbare soorten (van Kleunen *et al.* 2017): Zomertaling, Slobeend, Wintertaling, Koekoek, Roodhalsfuut, Wulp, Grutto, Tureluur, Roerdomp, Ransuil, Grauwe Klauwier, Raaf, Zwarte Mees, Veldleeuwerik, Spotvogel, Grote Lijster, Grauwe Vliegenvanger, Nachtegaal, Tapuit, Gele Kwikstaart, Graspieper en Kneu. Dit betreft ruim één op de vijf (23%) van het totale aantal vastgestelde soorten.

Hiervan vallen 12 soorten in de categorie ‘gevoelig’, 8 soorten staan te boek als ‘kwetsbaar’ en 2 soorten zijn landelijk ‘bedreigd’. De top vijf van meest algemene soorten bestaat uit Grauwe Gans, Kleine Mantelmeeuw, Zilvermeeuw, Wilde Eend en Bergeend. Van de zangvogels is Zwartkop het algemeenst, gevolgd door Graspieper.

Figuur 4. SNL-beheertypen in het onderzoeksgebied.

Figuur 5. Hetzelfde gekarteerde gebied in zowel 2001, 2006, 2012, 2018 als 2024 (vergeleken oppervlakte is 729 hectare).

4.1. SNL-beheertypen

In figuur 4 is de verspreiding van SNL-beheertypen weergegeven, en in tabel 4 staan de beheertypen met de kwalificerende vogelsoorten. Het hoogste aantal kwalificerende soorten werd aangetroffen in SNL-pakket 'open duin', waarvan het areaal ook het grootst is (329 ha). De hoogste dichtheden aan kwalificerende soorten waren echter aanwezig in 'vochtig weidevogelgrasland', gevolgd door 'nat schraalland' en 'dynamisch moeras'.

4.2. Vergelijking met eerdere karteringen

Met de zes jaarlijkse telling cyclus vanaf 2001 is inmiddels een reeks van 24 jaar opgebouwd waarmee de ontwikkelingen binnen de gebieden goed gevolgd kan worden. In deze paragraaf worden de resultaten van de karteringen uit 2001 (Klaassen 2002), 2006 (Klaassen 2007), 2012 (Sovon), 2018 (Postma 2018) en 2024 vergeleken. Figuur 5 toont welk deel van het onderzoeksgebied in alle jaren is onderzocht (vergeleken oppervlakte 729 hectare). Bij een dergelijke vergelijking over een lange tijdreeks moet rekening worden gehouden met methodologische verschillen en verschillen tussen waarnemers. In paragraaf 3.4 wordt hier op ingegaan.

Tabel 4. In het gebied voorkomende SNL-types met kwalificerende vogelsoorten. -= geen kwalificerende soort voor dit type. Beheertypen waarvoor geen kwalificerende vogelsoorten zijn aangewezen, zijn niet in de tabel opgenomen.

SNL beheertype	N09.01	N10.01	N13.01	N15.01
Omschrijving	schor of kwelder	nat schraalland	vochtig weidevogel grasland	duinbos
Oppervlakte (ha)	1,2	42,3	32,2	190,3
Slobeend	-	-	2	-
Krakeend	-	-	2	-
Kuifeend	-	-	1	-
Grutto	0	13	21	-
Tureluur	0	14	11	-
Grote Bonte Specht	-	-	-	18
Nachtegaal	-	-	-	2
Gele Kwikstaart	-	4	2	-
Graspieper	-	-	3	-

SNL beheertype	N05.04	N08.02	N08.03	N08.04
Omschrijving	Dynamisch moeras	open duin	Vochtige duinvallei	duinheide
Oppervlakte (ha)	84,8	328,9	23,2	84,2
Bergeend	-	46	-	-
Eider	-	4	-	-
Waterral	3	-	-	-
Wulp	-	9	0	1
Tureluur	-	-	6	-
Roerdomp	1	-	0	-
Bruine Kiekendief	7	-	-	-
Grauwe Klauwier	-	1	-	-
Baardman	1	-	-	-
Veldleeuwerik	-	27	0	-
Rietzanger	26	-	-	-
Sprinkhaanzanger	1	-	0	-
Braamsluiper	-	12	-	-
Blauwborst	23	-	4	-
Nachtegaal	-	13	-	-
Roodborsttapuit	-	15	-	3
Tapuit	-	9	-	-
Graspieper	-	44	-	-
Kneu	-	27	-	-

Nieuwe/verdwenen soorten

Nieuwe soorten in 2024 ten opzichte van de eerdere vergeleken jaren en gebiedsdelen zijn Roodhalsfuut, Fuut, Grauwe Klauwier, Raaf, Boomleeuwerik, Cetti's Zanger, Grauwe Fitis. Fuut, Boomleeuwerik en Gele Kwikstaart zijn buiten deze jaren/vergeleken gebied wel eerder aangetroffen in de Staatsbosbeheer terreinen. Soepeend was bovendien 'nieuw' maar stond in eerdere jaren niet op de lijst met te karteren soorten. Voor Grauwe Klauwier geldt dat deze ooit op Ameland broedde (laatste in 1998), in 2023 was er weer een hervestiging (Ballumerstuifdijk).

Soorten die in één of meerdere eerdere jaren wel aanwezig waren maar in 2024 niet werden vastgesteld zijn Grote Canadese Gans, Knobbelswaan, Smient, Pijlstaart, Tafeleend, Zomertortel, Turkse Tortel, Porseleinhoen, Kluut, Watersnip, Velduil, Torenavalk, Boomvalk, Wielewaal, Bonte Kraai, Oeverwaluw, Vuurgoudhaan, Roodmus, Kruisbek en Sijs. Knobbelswaan, Tafeleend, Turkse Tortel, Torenavalk en Oeverwaluw zijn buiten de terreinen echter nog steeds jaarlijkse broedvogel, en Grote Canadese Gans, Watersnip, Boomvalk, Wielewaal en Vuurgoudhaan broeden waarschijnlijk (af en toe) nog wel op het eiland. Kenmerkende soorten Zomertortel, Velduil, Bonte Kraai en Roodmus waren in eerdere jaren ook al verdwenen en incidenteel voorkomende soorten als Smient, Pijlstaart, Porseleinhoen, Sijs en Kruisbek hebben overal in Nederland een onregelmatig en/of zeldzaam voorkomen. Voor Kluut geldt dat deze met een

kolonie van 22 paren aanwezig was in de Noordkeeg, maar dat dit deel niet mee kon worden genomen in de vergelijking over alle jaren (zie ook onder 'grasland').

Bossen

In de bossen vestigde zich de Raaf en was er territorium van Grauwe Fitis. Sperwer, Grote Bonte Specht, Zwartkop, Tuinfluiter, Boomkruiper, Groenling zijn duidelijk toegenomen in 2024, voor een aantal soorten was de toename ook al in 2012 en/of 2018 merkbaar waardoor de trend ook op langere termijn positief uitpakt. Fluiter, Spotvogel en Putter namen toe tot 2018 en zijn daarna min of meer stabiel gebleven ten opzichte van 2018. De aantallen van Grauwe Vliegenvanger en Gekraagde Roodstaart waren lager dan in 2018, maar vergeleken met 2001 is de Grauwe Vliegenvanger toegenomen en mogelijk geldt dat ook voor Gekraagde Roodstaart. Daar tegenover staat dat Zwarte Mees (na eerdere opleving) en Staartmees ten opzichte van 2018, en Zwarte Kraai, Goudhaan en Grote Lijster over de gehele periode zijn afgenomen. Zoals hiervoor genoemd werden Wielewaal, Vuurgoudhaan, Sijs en Kruisbek niet meer vastgesteld, allemaal soorten die slechts in enkele eerdere jaren en steeds met weinig territoria aanwezig waren. In ieder geval Havik en mogelijk ook Buizerd hebben een minder goed jaar gehad qua broedsucces (mondelinge mededeling Johan Krol), verrassend was dat Sperwer een topjaar had qua aantal gevonden nesten.

Ook in het Kwekerijbos was sprake van extreem natte omstandigheden, 1 april 2024, Jelle Postma.

Tabel 5. Veranderingen van de broedvogelbevolking van het gekarteerde deel in 2001, 2006, 2012, 2018 en 2024. (vergeleken oppervlakte is weergegeven in figuur 5). -= de soort is niet integraal gekarteerd in het betreffende jaar.

Soort	2001	2006	2012	2018	2024
Grote Canadese gans	1	0	0	0	0
Grauwe Gans	4	14	116	246	644
Knobbelzwaan	0	0	0	1	0
Nijlgans	0	1	1	2	11
Bergeend	141	78	80	41	76
Zomertaling	2	0	1	5	5
Slobeend	10	2	5	25	46
Krakeend	1	2	2	28	40
Smient	2	0	0	0	0
Wilde Eend	41	-	-	59	100
Soepeend	-	-	-	-	5
Pijlstaart	1	0	0	0	0
Wintertaling	1	0	0	5	1
Tafeleend	2	0	0	0	0
Kuifeend	3	1	2	2	7
Eider	4	5	5	31	27
Fazant	21	-	-	-	17
Koekoek	6	5	7	8	8
Holenduif	34	34	30	19	44
Houtduif	222	-	-	-	66
Zomertortel	1	0	0	0	0
Turkse Tortel	3	4	2	0	0
Waterral	5	6	8	8	4
Porseleinhoen	1	0	0	1	0
Waterhoen	3	0	0	7	16
Meerkoet	12	2	2	23	34
Dodaars	0	0	0	3	9
Roodhalsfuut	0	0	0	0	1
Fuut	0	0	0	0	2
Scholekster	113	81	50	38	37
Kluut	6	0	0	6	0
Kievit	26	34	29	35	31
Wulp	42	38	16	14	10
Grutto	1	8	15	17	8
Watersnip	0	0	0	1	0
Tureluur	8	5	6	17	19
Kokmeeuw	11	0	0	54	3
Stormmeeuw	60	72	60	37	31
Zilvermeeuw	249	464	377	365	623
Kleine Mantelmeeuw	21	78	108	147	711
Lepelaar	0	0	0	3	13
Roerdomp	0	0	0	1	1
Sperwer	3	2	3	1	5
Havik	0	0	3	5	2
Bruine Kiekendief	15	6	10	11	12

Soort	2001	2006	2012	2018	2024
Buizerd	6	11	17	15	13
Ransuil	10	2	3	1	2
Velduil	2	0	0	0	0
Grote Bonte Specht	2	1	2	6	17
Torenvalk	5	5	1	0	0
Boomvalk	4	1	1	0	0
Grauwe Klauwier	0	0	0	0	1
Wielewaal	0	0	2	0	0
Gaai	6	4	-	-	6
Ekster	46	19	-	-	8
Kauw	68	41	-	28	31
Zwarte Kraai	55	44	-	15	21
Bonte Kraai	2	0	0	0	0
Raaf	0	0	0	0	1
Zwarte Mees	2	9	6	8	2
Baardman	3	4	0	0	1
Boomleeuwerik	0	0	0	0	1
Veldleeuwerik	17	6	2	20	34
Oeverzwaluw	0	0	0	8	0
Cetti's Zanger	0	0	0	0	1
Staartmees	4	6	3	5	1
Fluiter	2	1	3	5	6
Grauwe Fitis	0	0	0	0	1
Rietzanger	39	38	16	29	45
Kleine Karekiet	44	23	15	36	24
Bosrietzanger	8	12	5	2	2
Spotvogel	8	6	20	31	31
Sprinkhaanzanger	14	30	7	11	3
Zwartkop	32	28	55	74	82
Tuinfluiter	16	23	13	32	40
Braamsluiper	36	25	33	35	41
Grasmus	46	55	67	86	48
Vuurgoudhaan	0	0	0	5	0
Goudhaan	59	-	-	18	9
Boomkruiper	13	12	13	18	20
Zanglijster	24	23	-	37	31
Grote Lijster	4	4	2	1	2
Grauwe Vliegenvanger	19	15	26	32	26
Blauwborst	31	21	23	52	49
Nachtegaal	18	24	18	21	28
Bonte Vliegenvanger	0	0	1	0	1
Gekraagde Roodstaart	18	11	18	31	21
Roodborsttapuit	6	10	14	28	18
Tapuit	12	7	4	16	10
Heggenmus	21	-	-	47	49

Open duinen, natte duinvalleien/moeras en duinheide
In de open duinen was in (2017 en) 2018 al geconstateerd dat Lepelaar op Ameland buiten de vaste broedplekken (het Oerd) ging broeden, met een flinke toename in 2024. Nijlgans, Zilvermeeuw namen ook sterk toe, dit geldt ook voor Kleine Mantelmeeuw die op de langere termijn al toenam. Veldleeuwerik had in 2012 een dieptepunt, maar overeenkomstig met de trend in het hele Waddengebied is de soort goed teruggekomen. Met een territorium in zowel 2023 als 2024 keerde de Grauwe Klauwier terug op Ameland. De aantallen van Bergeend en Tapuit zijn redelijk stabiel, jaarlijkse wisselingen daargelaten. Graspieper had na hogere aantallen in 2012 en 2018 een opvallend slechter jaar in 2024. Soorten die ook op de langere termijn een blijvende afname vertonen zijn Wulp, Stormmeeuw, Kauw en Zwarte Kraai. Scholekster heeft ook een lange termijn afname, maar vergeleken met 2018 is het aantal stabiel gebleven.

In de nattere delen (duinvalleien/moerasdelen/duinheide) verschenen Roodhalsfuut, Fuut en Cetti's Zanger. Van Roerdomp werd net als in 2018 een territorium vastgesteld. Bij de watervogels lieten Grauwe Gans, Slobeend, Krakeend, Wilde Eend, Kuifeend, Waterhoen, Meerkoet en Dodaars een (sterke) toename zien in 2024, voor een aantal soorten was deze toenemende trend ook al in 2018 merkbaar en heeft zich in 2024 doorgezet (nat jaar). Bij de struweelvogels was er toename van Zwartkop, Tuinfluiter, Braamsluiper, Nachtegaal, Goudvink en Groenling, deels was die toename ook al aanwezig in 2012 en/of 2018. Rietzanger had in ieder geval ten opzichte van 2012 en 2018 een beduidend hoger aantal in 2024. Spotvogel en Blauwborst bleven (na eerdere toename) stabiel ten opzichte van 2018. Grasmus vertoonde een hoogtepunt in 2012 en 2018 maar had in 2024 een afname, vooral in het oog springend vergeleken met 2018. Alhoewel 2012 ook een minder jaar was voor de soort, had Sprinkhaanzanger in 2024 een absoluut dieptepunt. Ekster en Zwarte Kraai hebben al vanaf 2001 een afnemende trend. Dit geldt ook voor de landelijk zeldzame Kleine Barmstij.

Grasland

Zoals hiervoor al opgemerkt is Scholekster afgenomen sinds 2001 en stabiel vergeleken met 2018. Kievit heeft over de hele periode stabiele aantallen, die van Grutto geven een wisselend beeld en Tureluur is in 2018 toegenomen en daarna stabiel. Aangezien de gebieden De Meer (Hollumer Mieden) en Noordkeeg (westelijk van Kwekerijbos) niet of onvolledig in de vergelijking tussen alle jaren konden worden opgenomen geeft tabel 5 echter een onvolledig beeld. In tabel 6 en 7 zijn daarom de aantallen van deze soorten over de jaren 2012, 2018 en 2024 weergegeven voor deze twee gebieden. Er zijn wel verschillen in aanpak, aangezien er in eerdere jaren

ook gebruik werd gemaakt van nestentellingen. In De Meer is de afname van Kievit sinds 2012 het meest in het oog springend. Ook Tureluur is daar afgenomen, terwijl Scholekster en Grutto lager uitkwamen dan in 2012 maar wel hogere aantallen hadden dan in 2018. In de Noordkeeg waren er, behalve voor Scholekster, vergelijkbare aantallen met 2018. Scholekster heeft dan juist weer vergelijkbare aantallen met 2012, terwijl Kluut, Kievit en Tureluur in 2018 en 2024 hogere aantallen hadden dan in 2012. Grutto had in 2024 en 2018 juist een stuk lagere aantallen dan in 2012. Een eenduidig beeld is lastig te geven. Opvallend bij het gebied Groot Slegt, een stuk nat schraalland ten zuiden van Lange Duinen/westelijk van het vliegveld, waren de slechte resultaten. Er waren geen broedgevallen van Kluut en Kokmeeuw en alle soorten weidevogels hadden veel lagere aantallen dan in 2018. Kieviten lijken zich deels verplaatst te hebben richting de Jan Roepesheide.

Tabel 6. Aantallen van 4 soorten weidevogels in De Meer (2012 en 2018 op basis van gegevens van Vogelwacht Hollum/Ballum).

Soort	2012	2018	2024
Scholekster	23	11	17
Kievit	68	21	14
Grutto	26	17	21
Tureluur	24	19	11

Tabel 7. Aantallen van 5 soorten weidevogels in de Noordkeeg (2012 en 2018 op basis van gegevens van Vogelwacht Nes/Buren).

Soort	2012	2018	2024
Scholekster	19	7	15
Kluut	12	20	22
Kievit	11	22	20
Grutto	20	12	11
Tureluur	7	15	14

4.3. Soortbesprekingen

Hieronder volgen een aantal soortbesprekingen. Trendinformatie en algemene soortinformatie is afkomstig van de Sovon-website of database tenzij anders aangegeven.

Grauwe Gans, n=755

Grauwe Ganzen zijn geteld door tijdens de eerste ronde alle broedindicerende waarnemingen, en daarnaast ook alle paren in broedbiotoop te noteren. Op een aantal waterrijke en onoverzichtelijke plekken zoals Lange Duinen en het Hagedoornveld was het een uitdaging om zowel gebiedsdekkend als met zo min mogelijk verstoring te tellen, aangezien verplaatsingen veel ruis kunnen geven op de resultaten. In de periode voor de eerste ronde zijn legfels behandeld en mogelijk koppels geschoten (zie hoofdstuk 2) waardoor een deel van de broedvogels waarschijnlijk al niet meer op de broedplek aanwezig was. In de Noordkeeg zijn daarom ook alle aanwezige paren meegeteld, ongeacht of ze er wel of niet broedden. Dit onderscheid was daar bovendien lastig te maken aangezien in het grasland ook diverse nesten aanwezig waren. Vanaf ongeveer 2012 neemt de soort (sterk) toe op Ameland.

Nijlgans, n=12

Opvallend in de vergelijking tussen alle jaren zijn de veel hogere aantallen in 2024. Toevallig of niet, het valt samen met in aantal groeiende kolonies Zilvermeeuw en Kleine Mantelmeeuw in de Zwanewaterduinen. Nijlganzen zijn op Ameland als broedvogel opvallend vaak aanwezig in meeuwenkolonies.

Door het hoge water was het vogelkijkscherf een tijdlang onbereikbaar voor bezoekers, een paar Nijlgans profiteerde van deze rust, 4 mei 2024, Jelle Postma.

Roodhalsfuut, n=1

Op 23 mei en 14 juni werd een Roodhalsfuut waargenomen op één van de grote plassen in het Hagedoornveld, bij betreding van het gebied met lieslaarzen was de vogel snel verdwenen. Op 10 juli kon een broedgeval worden bevestigd door Justin Jansen met een waarneming van een paar met 2 jongen. Op de westkant van Ameland in het noordelijk deel van Lange Duinen (buiten gebied van Staatsbosbeheer) wordt vanaf 2014 jaarlijks door 1, en vanaf 2020 door 2 paren gebroed. In 2024 waren hier 3 paren aanwezig. Vanaf 1985 broedt de soort jaarlijks in Nederland. Aanvankelijk bleven de aantallen klein, maar de broedpopulatie groeit nog steeds. De vestiging van de Roodhalsfuut in Nederland ligt in het verlengde van een toename en uitbreiding aan de westrand van het hoofdverspreidingsgebied (tot in Noordwest-Duitsland).

Wulp, n=10

Vanaf 2001 is er een gestage afname te zien in de terreinen. Landelijk gezien liggen de dichtheden in de duinen van de Waddeneilanden nog het hoogst met gemiddeld 1 paar per 100 hectare. Net als in de rest van Nederland is de lange termijntrend hier echter ook negatief (Kleefstra *et al.* 2021).

Zilvermeeuw, n=623 en Kleine Mantelmeeuw, n=711

Van beide meeuwensoorten, maar vooral Kleine Mantelmeeuw, waren de kolonies in 2024 flink gegroeid. Het grootste deel broedt gemengd aan de noordkant van het fietspad door de Zwanewaterduinen, aan de zuidkant is tegen het Hagedoornveld ook nog een kleinere deelkolonie. Bij beide soorten is de landelijke

De zuidelijke grote plas in het Hagedoornveld was het broedbiotoop van de Roodhalsfuut, 23 mei 2024, Jelle Postma.

trend sinds 2012 negatief, bij Zilvermeeuw ook over een langere periode (vanaf 1990 gerekend). Er zijn aanwijzingen dat het broedsucces in zowel de Waddenzee als de Delta structureel te laag is om de populatie op peil te houden (Koffijberg *et al.* 2021). Of er bij de hogere aantallen in de Zwanewaterduinen in 2024 sprake is van een éénmalige uitschieter of een opgaande trend zal de toekomst moeten uitwijzen. Aanbevolen wordt om de kolonies daarom weer jaarlijks te monitoren.

Lepelaar, n=13

Alle broedparen waren aanwezig in de Zwanewaterduinen, verdeeld over een kolonie van 6 nesten en 2 losse nesten aan de noordkant en 4 nesten aan de zuidkant. Al deze nesten waren aanwezig binnen of nabij kolonies van Zilvermeeuw en Kleine Mantelmeeuw. Alleen bij de nesten aan de noordkant zijn jongen waargenomen. In 2017 en 2018 waren er 3 paren die een broedpoging ondernamen (op de zuidelijke locatie), daarna zijn er geen gegevens bekend. Deze vestiging vielen samen met de start van een kolonie op het Groene Strand bij Ballum, in 2017 ook met 3 paren en met groei naar 68 paren in 2024.

Sperwer, n=5

Verrassend waren de totaal 5 territoria binnen Staatsbosbeheer terreinen. Hiervan zijn 4 nesten gevonden, 1 territorium aan de noordkant van het Kwekerijbos is aangenomen op basis van meerdere waarnemingen van een broedverdacht individu.

Havik, n=2

Het was een slecht jaar voor de Havik. Bij de Pietje Miedeweg was een nest met 4 eieren, de vrouw verdween vervolgens waarop het nest mislukte (mondelinge mededeling Johan Krol). Ook in het Ballumberbos werden geen jongen waargenomen.

Los nest van Lepelaar in de Zwanewaterduinen, 25 juni 2024, Jelle Postma.

Bruine Kiekendief, n=12

De stand van Bruine Kiekendief lijkt stabiel in de terreinen. De territoria zijn grotendeels gebaseerd op met prooi invliegende exemplaren, op afstand waargenomen zoals in het Hagedoornveld en Lange Duinen. In enkele gevallen werd een nest gevonden met eieren of jongen (zie foto). Op 25 juni werden 3 bijna vliegvlugge jongen gezien op enkele meters afstand van het fietspad westelijk van de Ballumberblinkert.

Buizerd, n=13

Bij 9 territoria werd daarwerkelijk een nest waargenomen, bij de andere 4 werd een territorium aangenomen op basis van broedverdachte exemplaren of paren in moeilijk toegankelijk terrein (Lange Duinen, Kwekerijbos).

Grote Bonte Specht, n=18

In 2018 werd al een forse toename vastgesteld en in 2024 zijn de aantallen wederom flink hoger. In vrijwel alle bossen was de soort met meerdere territoria aanwezig, waarbij diverse nesten met jongen zijn aangetroffen. Toename wordt ook landelijk vastgesteld en heeft ondermeer te maken met het ouder worden van bossen en een extensiever bosbeheer.

Grauwe Klauwier, n=1

Ameland was het laatste bolwerk van de 'duinklauwieren' met in eind jaren tachtig nog 20-25 broedparen, in 1998 broedde het laatste paar in het Hagedoornveld (Versluys *et al.* 1997, Geertsma & Esselink 2002.) In 2023 werd voor het eerst weer succesvol gebroed langs de Ballumerstuifdijk/Zwanewaterduinen en ook in 2024 was hier weer een paar aanwezig. Op landelijk niveau zit de soort weer in de lift met een sterke toename gemeten over de laatste 12 jaar.

Toevallig gevonden nest met jongen van de Bruine Kiekendief in het Hagedoornveld, 23 mei 2024, Jelle Postma.

Raaf, n=1

Een paar dat al enkele jaren op Ameland aanwezig was heeft in 2024 voor het eerst een broedpoging ondernomen in het Kwekerijbos. Helaas is het nest mislukt. Een broedgeval op de Waddeneilanden is uniek, zover bekend het eerste paar. De soort breidt zich uit in Nederland, over de laatste 12 jaar was er een sterke toename.

Veldleeuwerik, n=35

Na afname vanaf 2001 nam de soort flink toe naar 35 territoria. De meeste waren aanwezig in de drogere begraasde duindelen: in Lange Duinen, de Ballumerduinen, Zwanewaterduinen en ten zuiden van de Môchdijk.

Cetti's Zanger, n=1

Op 2 april, 4 mei en 23 mei werd een zingend exemplaar waargenomen aan de noordoostkant van het Hagedoornveld. Landelijk neemt de soort sterk toe. Ook de provincie Fryslân wordt sinds 2019 gekoloniseerd vanuit zuidwestelijke richting (zuidwest Friesland) en vanaf 2017 op Vlieland. Oostelijker op de Waddeneilanden zijn echter nog weinig territoria aanwezig.

Grauwe Fitis, n=1

Op 7 juni werd een zingend exemplaar ontdekt in het Kwekerijbos. Tot half juli (laatste waarneming 16

juli) werd er fanatiek gezongen en het bleek uiteindelijk een ongepaard exemplaar. Alhoewel de soort een paar keer werd ontdekt door andere waarnemers is de vogel in overleg met het team van waarneming, nl stilgehouden. Een broedgeval was niet uitgesloten geweest aangezien de soort eerder in 2003 met succes op Schiermonnikoog heeft gebroed. De soort broedt hoofdzakelijk in Noordoost-Europa, maar in Oost-Duitsland is ook een kleine populatie aanwezig rond de Oostzee. De soort breidt zich uit naar het westen.

Tapuit, n=11

De meeste territoria waren aanwezig op de Jan Roepesheide en Ballumerduinen/Roosduinen, daarbuiten waren er broedgevallen langs de Verbindingsweg en de Môchdijk.

Goudvink, n=4

Met 4 territoria was er een verdubbeling ten opzichte van 2018. Net als in dat jaar waren de territoria aanwezig in en rond het Hagedoornveld, in het Ballumberbos kon dit jaar ook een territorium worden opgetekend.

Kleine Barmsijs, n=2

De Waddeneilanden herbergen vanaf eind jaren negentig zo'n 90% van de Nederlandse populatie, en ook hier wordt de soort steeds zeldzamer. Met nog 37 territoria in 2001 waren er in 2024 nog maar 2 territoria over in de terreinen.

Op deze plek in het Kwekerijbos werd op 7 juni 2024 de zingende Grauwe Fitis ontdekt, Jelle Postma.

5. Evaluatie

De gebieden van Staatsbosbeheer op Ameland hebben dankzij het grote areaal natuur en de variatie aan biotopen een rijke broedvogelbevolking, met maar liefst 94 vastgestelde soorten in 2024. De zes jaarlijkse cyclus aan karteringen vanaf 2001 bestrijken een periode van 24 jaar en laten zoals verwacht een aantal belangrijke ontwikkelingen zien. Deels hebben die te maken met veranderingen binnen de gebieden zelf en deels kunnen die niet worden losgekoppeld van processen die op grotere schaal spelen. Zo is Blauwe Kiekendief, ooit een kenmerkende broedvogel van Ameland, geheel verdwenen. Landelijk en in grote delen van West-Europa, waaronder ook de Duitse Waddeneilanden, wordt deze zeer sterke afname ook geconstateerd. Een oorzaak is een verhoogde sterfte onder jonge vogels na het broedseizoen, als gevolg van voedselproblemen in boerenland en natuurgebieden. De Velduil, ooit een talrijke Amelander broedvogel, broedt alleen af en toe nog op de oostkant (buiten Staatsbosbeheer terrein). Hierin speelt het aanbod aan muizen een grote rol en opvallend is dat in de jaren met ongekende pieken aan broedende Velduilen in agrarisch gebied in Nederland (2014 en 2019) Ameland hier niet van mee profiteerde (andere cycli in muizenpopulaties). Een andere ooit algemene soort is inmiddels wel teruggekomen als

broedvogel: de Grauwe Klauwier. De soort neemt in Nederland weer toe, hetzij met een lage dispersiesnelheid. Dat het eerste broedpaar in 2023 en 2024 aanwezig is in en rond de Zwanewaterduinen is echter wel tekenend voor het afwisselende duinlandschap wat hier ontstaat, mede onder invloed van begrazing.

In de drogere delen van de duinen zien we verder dat een aantal kenmerkende soorten als Scholekster en Wulp het moeilijk hebben. Voedselaanbod tijdens en na broedseizoen en jongenoverleving kunnen een belangrijke rol spelen. Nijlgans, Zilvermeeuw, Kleine Mantelmeeuw en Lepelaar nemen alle toe, ze broeden in elkaars nabijheid. Naast dat er schijnbaar voldoende broedbiotoop aanwezig is voor de uitbreiding zullen Nijlgans en Lepelaar ook profiteren van de beschermende invloed van de meeuwenkolonies. Tapuit is decennialang afgenomen maar is (los van jaarlijkse fluctuaties) redelijk stabiel aanwezig en Veldleeuwerik is toegenomen, wat suggereert dat er voor deze soorten ook voldoende insectenaanbod is.

In de bossen nemen diverse soorten toe of zijn stabiel na eerdere toename (Grote Bonte Specht, Fluits, Spotvogel, Zwartkop, Tuinfluits, Boomkruiper, Groenling en Putter). Er zijn relatief weinig soorten

Weidevogelgrasland De Meer in de Hollumer Mieden, 6 mei 2024, Jelle Postma.

met afname en verdwenen soorten waren meestal alleen in sommige eerdere jaren en/of met weinig territoria aanwezig. Dit laat zien dat het beheer, bestaande uit het laten staan van dood hout, het ouder worden van de bossen met een verdere ontwikkeling van ondergroei, en sturing op diversiteit door middel van kapbeleid en beheer van bosranden, een positieve invloed heeft. Bijzonder aan 2024 waren de erg hoge waterstanden, waarbij de gebieden het water ook lang (tot in de zomer) konden vasthouden. In de nattere delen (duinvalleien en moerasdelen) had dit duidelijk een grote invloed, met opvallende toenames van diverse soorten watervogels (Gauwe Gans, Slobeend, Krakeend, Wilde Eend, Kuifeend, Waterhoen, Meerkoet en Dodaars) en de landelijk zeldzame Roodhalshuut werd voor het eerst vastgesteld. Het duin- en moerasstruweel heeft zich ook verder ontwikkeld. Hier namen, enkele soorten uitgezonderd (Sprinkhaanzanger, Kleine Barmsijs), ook relatief veel soorten toe of bleven na eerdere toenames stabiel (Spotvogel, Zwartkop, Tuinfluiter, Braamsluiper, Nachtegaal, Blauwborst, Goudvink en Groenling).

Bij de graslandgebieden zijn de ontwikkelingen erg gebiedsafhankelijk. De resultaten in de Noordkeeg waren over het algemeen goed. In De Meer kon door de natte omstandigheden in de voorgaande herfst/winter echter niet gemaaid worden met als gevolg veel pitrus, wat waarschijnlijk negatief uitpakte voor weidestellers. Opvallend was verder dat in het gebied Groot Slegt er slechte resultaten waren in vergelijking met 2018.

Begrazing met Soayschappen op de Jan Roepesheide, 20 mei 2024, Jelle Postma.

6. Literatuur

- Geertsma M. & Esselink H. 2002. Grauwe Klauwier *Lanius collurio*. pp. 438-439 in: SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002, Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000.- Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KKNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey -Nederland, Leiden.
- Klaassen O. 2002. Broedvogels van de terreinen van Staatsbosbeheer op Ameland in 2001. SOVON-inventarisatierapport 2002/02. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- Klaassen O. 2007. Broedvogels van de bossen van Staatsbosbeheer op Ameland in 2006. Met een overzicht van de broedvogels van alle terreinen van Staatsbosbeheer in 2006. SOVON-inventarisatierapport 2007/06. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- Kleefstra R., van Dijk A.J, Nienhuis J., Schekkerman H. & van Turnhout C. 2021. Broedende Wulpen in Nederland in Nederland: verspreiding, aantalsontwikkeling en broedsucces van een steltloper in zwaar weer. *Limosa* 94: 4-18.
- van Kleunen A., Foppen R. & van Turnhout C. 2017. Basisrapport voor de Rode Lijst Vogels 2016 volgens Nederlandse en IUCN-criteria. Sovon-rapport 2017/34. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Koffijberg K., de Boer P., Geelhoed S.C.V., Nienhuis J., Schekkerman H., Oosterbeek K. & Postma J. 2021. Broedsucces van kustbroedvogels in de Waddenzee in 2019. Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, WOt-technical report 209, Sovon-rapport 2021/40, Wageningen Marine Research-rapport C064/21.
- Postma J. 2018. Broedvogels van de terreinen van Staatsbosbeheer op Ameland in 2018. Sovon-rapport 2018/58. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- van Manen W. 2024. Handreiking gebiedskarteringen broedvogels. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Vergeer J.W., Boele A., van Bruggen J. & van Turnhout C. 2023. Handleiding Sovon Broedvogelmonitoring: Broedvogel Monitoring Project en kolonievogels. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen
- Versluys M., Engelmoer H., Blok D. & van der Wal R. 1997. Vogels van Ameland. Friese Pers Boekerij, Leeuwarden.

Bijlage 1. Verspreidingskaarten

Uit deze PDF zijn de stippenkaarten verwijderd. Voor aanvullende gegevens kunt u contact opnemen met Sovon (info@sovon.nl)

In opdracht van:

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Postbus 6521
6503 GA Nijmegen
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
T (024) 7 410 410

E info@sovon.nl
I www.sovon.nl

